

Gemeente Woerden Uitkomsten jaarrekeningcontrole en overige informatie 2015

Rapportage aan de gemeenteraad

CONCEPT

De gemeenteraad van gemeente Woerden
T.a.v. griffier
Postbus 45
3440 AA WOERDEN

Utrecht, xx september 2016

JSMT-ADCBUH/ds

Uitkomsten jaarrekeningcontrole en overige informatie 2015

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van gemeente Woerden.

Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- ▶ Conclusie
- ▶ Story of the audit
- ▶ Uitkomsten jaarrekeningcontrole
- ▶ Kwaliteit beheersorganisatie
- ▶ Rechtmatigheidsbeheer

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over 2015. De mogelijkheid om een open en eerlijke dialoog met u als lid van de gemeenteraad te voeren, vormt een essentieel onderdeel van het controleproces, evenals van de algehele corporate governance. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voortkomen, met u te kunnen delen.

Dit verslag wordt besproken met en toegelicht aan de portefeuillehouder Financiën en een ambtelijke afvaardiging. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van gemeente Woerden.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. J.M.A. Drost RA

Inhoudsopgave

Conclusie	4
Story of the audit	8
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	13
Kwaliteit beheersorganisatie	28
Rechtmatigheidsbeheer	31

Bijlagen

1. Onafhankelijkheid en controleproces	35
2. Single information, Single audit (SiSa)	37
3. Actualiteiten BBV	38

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 40

Conclusie

Opdracht

Conform de door u aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 van gemeente Woerden gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen van financiële verslaggeving, te weten het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten). Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Verklaring over de jaarrekening

Bij de jaarrekening 2015 van gemeente Woerden zullen wij naar verwachting een goedkeurende controleverklaring afgeven. Definitieve oordeel kan pas bepaald worden als alle controle informatie is ontvangen en de review hierop heeft kunnen plaatsvinden.

Dit betekent dat naar ons oordeel de jaarrekening van de gemeente Oudewater een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2015 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Verklaring betreffende het jaarverslag en overige gegevens

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het BBV is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de overige gegevens zijn toegevoegd.

Wij hebben op xx september 2016 de controleverklaring verstrekt.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening opgenomen specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2015. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

WNT-verantwoording

Wij hebben de in de jaarrekening opgenomen verantwoording uit hoofde van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) gecontroleerd met inachtneming van de Beleidsregels toepassing WNT 2015. Op basis van onze controle, waaraan het door het ministerie van BZK opgestelde Controleprotocol WNT ten grondslag ligt, hebben wij na de doorgevoerde correcties geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd.

Automatisering en IT

Hoewel onze controle niet primair gericht was op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking, en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen, hebben wij geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking geconstateerd.

Decentralisaties

De gemeente heeft het inrichten van de bedrijfsvoering (inclusief interne controlemaatregelen) voor de (nieuwe en gewijzigde) taken in het sociale domein opgepakt en de inrichting van processen uitgewerkt, waardoor de gemeente (voor de zaken waar zij zelf regie op heeft) inzicht heeft in voortgang, bestedingen (financieel) en eventuele risico's. De afhankelijkheid van ketenpartners (zoals zorgaanbieders, SVB et cetera) heeft gezorgd voor een lange doorlooptijd om te komen tot afrekeningen van de geleverde zorg in 2015, waarbij een deel nog niet ontvangen is en ook onzekerheden geconstateerd zijn die meewegen in het oordeel bij de jaarrekening 2015.

Afsluitproces

De controle van de jaarrekening van gemeente Woerden is een lang en intensief proces geweest voor zowel de medewerkers van gemeente Woerden als voor de accountant. In dit licht geven wij gemeente Woerden onze waarneming mee waaruit noodzakelijke verbeterpunten voor de toekomst toe te onderkennen zijn:

- ▶ Binnen het afgesproken tijdspad was geen adequate jaarrekening en daarbij horend controledossier opgesteld. Druk op de personele bezetting binnen gemeente Woerden speelt in onze visie een belangrijke rol hierin. Wij vragen de gemeente expliciet (zoals ook eerder met u besproken en gerapporteerd) aandacht te hebben om de bezetting (en dus de bedrijfsvoering, waaronder de financiële controle) te verbeteren.
- ▶ De gemeente is binnen het proces van totstandkoming van de jaarrekening in sterke mate afhankelijk van een beperkt aantal personen. De gemeente verliest daarmee opbouw en behoud van de juiste kennis en ervaring. De totstandkoming van de jaarrekening zou naar onze mening breder in de organisatie moeten worden gedragen, waarbij binnen het proces van totstandkoming van de jaarrekening zichtbare controles worden uitgevoerd op de kwaliteit alsmede de volledigheid van de controledocumentatie.
- ▶ De implementatie van de decentralisaties en de daarmee gepaard gaande werkzaamheden hebben een zwaar beslag gelegd op de organisatie.
- ▶ Binnen het proces van het opstellen van de jaarrekening zijn meer en zichtbaardere interne controles noodzakelijk zodat de opgeleverde conceptjaarrekening en het balansdossier de minimaal benodigde kwaliteit hebben (dat wil zeggen, onderlinge aansluitingen, volledig concept van de jaarrekening, aanwezigheid en volledig zijn van de opgevraagde controle-informatie conform CAL et cetera).
- ▶ De omvang, diepgang en documentatie van de aangeleverde controledocumentatie verder doorontwikkelen. Er is nu op punten wellicht te veel aangeleverd terwijl op essentiële punten de documentatie niet volledig of onvoldoende gebleken is.
- ▶ Het zwaartepunt van het proces van totstandkoming van de jaarrekening lijkt te liggen bij financiën, maar zou (om een volwaardige jaarverantwoording op te kunnen maken) veel meer breed in de organisatie gedragen moeten worden.
- ▶ Het leggen van een relatie tussen de uitgevoerde interne controlewerkzaamheden, de risico's die er zijn en ultimo boekjaar uit te voeren gegevensgerichte (detail)werkzaamheden.
- ▶ Tijdig oppakken en afstemmen van de in de managementletter onderkende aanvullende werkzaamheden (zoals aanbestedingen en grondexploitaties), waardoor lange doorloop vermeden kan worden.

Dit alles overziend concluderen wij dat er voor gemeente Woerden voldoende uitdagingen zijn om het proces om te komen tot een jaarrekening en de daaraan ten grondslag liggende controledocumentatie door te ontwikkelen.

Wij adviseren gemeente Woerden het controleproces intern te evalueren en te verbeteren. Onder andere gezien de personele ontwikkelingen/ druk op capaciteit in 2016 zijn verbeterstappen wenselijk. Onze waarneming is dat een aantal personen (bijvoorbeeld binnen financiën) onder grote druk hebben gewerkt (aan het jaarrekeningproces) maar gezien bezetting/ capaciteit in relatie tot het takenpakket wat zij in hun functie(s) moeten vervullen te weinig slagkracht hebben (ondanks hun grote inzet); wij zien dit als een belangrijk risico in het waarborgen van een duurzame, deskundige en verantwoorde financiële functie binnen gemeente Woerden.

Story of the audit

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna: onregelmatigheden) berust zowel bij degenen belast met governance als bij het management. Het is van belang dat de gemeente, onder toezicht van gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

Bevestiging onafhankelijkheid

Wij hebben alle aspecten geanalyseerd die onze onafhankelijkheid gedurende het jaar zouden kunnen bedreigen. Daar waar onafhankelijkheidsregels dit vereisen, hebben wij aanvullende waarborgen ingevoerd. Wij bevestigen dat wij zowel als organisatie en als controleteam onafhankelijk van gemeente Woerden zijn. Zie tevens bijlage 1 inzake een gedetailleerdere uiteenzetting van de onafhankelijkheidsregels in de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO).

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de vereisten in het BBV is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn opgenomen.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van een continuïteitsveronderstelling. Het is onze verantwoordelijkheid te beoordelen of de jaarrekening van gemeente Woerden terecht is opgesteld op basis van continuïteit. Gezien de financiële positie van de gemeente en de sluitende meerjarenbegroting, zijn wij van mening dat de jaarrekening terecht op basis van continuïteit is opgesteld.

Gehanteerde materialiteit

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) stelt de raad van gemeente Woerden de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. Deze is gesteld op 1% van de lasten voor fouten en 3% van de lasten voor onzekerheden. Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Op grond van de jaarrekening 2015 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 1,3 miljoen (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 3,9 miljoen (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden. Indien de goedkeuringstoleranties wel worden overschreden, heeft dit gevolgen voor de strekking van de jaarrekening. Op basis van BADO heeft dit de volgende gevolgen:

Overzicht gevolgen controleverklaring				
	Goed-keurend	Met beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% van lasten)	$\leq 1\%$	$> 1\% < 3\%$	–	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% van lasten)	$\leq 3\%$	$> 3\% < 10\%$	$\geq 10\%$	–

Wij hebben de bepaalde materialiteit in onze planningsfase van de controle gedurende de controle geëvalueerd en hebben deze gedurende de audit aangepast naar de actuele cijfers. Voor afgifte van de controleverklaring zullen wij nogmaals de materialiteit evalueren.

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die gemeente Woerden heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Op de volgende pagina hebben wij een overzicht opgenomen van de ongecorrigeerde controleverschillen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Pagina 11

Controleverschillen

Ongecorrigeerde controleverschillen getrouwheid en rechtmatigheid		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €	Fout/onzekerheid
Te hoge verantwoording inzake ISV-verplichting uit 2009. Aangezien er geen sprake meer is van een verplichting dient bedrag vrij te vallen.	263.000	Fout
Omvang PGB via SVB (geldstroom PGB gezien uitkomst controle bij SVB volledig als onzeker aan te merken).	1,6 miljoen	Onzekerheid
Afrekening SVB (Sociale Verzekeringsbank) inzake de PGB (Persoonsgebonden budgetten) is te hoog verantwoord.	462.000	Fout
Niet aan alle lasten die in het kader van de decentralisaties zijn verantwoord ligt een afgestemde afrekening ten grondslag (gemeente en zorgleverancier hebben formeel afgerekend) dan wel een afrekening voorzien van een goedkeurende controleverklaring. De lasten die niet voldoen aan deze voorwaarden worden als onzeker gekwantificeerd.	1,3 miljoen	Onzekerheid
De gemeente heeft onder de overige schulden een verplichting opgenomen in verband met Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning). Aan deze verplichting ligt geen verdere onderbouwing ten grondslag en het bedrag dient derhalve vrij te vallen.	233.000	Fout
De gemeente heeft onder de overige schulden een verplichting opgenomen in verband met fiscale personele verplichtingen. Aan deze verplichting ligt geen verdere onderbouwing ten grondslag en het bedrag dient derhalve vrij te vallen.	121.000	Fout

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Pagina 12

Controleverschillen

Ongecorrigeerde controleverschillen getrouwheid en rechtmatigheid		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €	Fout/onzekerheid
De gemeente heeft in het verleden twee panden overgedragen aan de stichting. Naar aanleiding van deze afdracht is er met de fiscus discussie ontstaan over op welke wijze de btw door de gemeente verrekend mag worden. Op 23 juni 2016 heeft EU-Hof gemeente Woerden in gelijk gesteld. Op grond hiervan zijn wij van mening dat de gemeente Woerden deze bate in de jaarrekening 2015 dient te verwerken. à Deze wordt gecorrigeerd echter hebben wij nog geen aangepaste jaarrekening ontvangen om dit vast te stellen	2,0 miljoen	Fout
De gemeente heeft vanuit 2013 een vordering opgenomen in verband met de vergoeding wachtgeld die zij ontvangen voor de oud burgemeester. De vergoeding is in het verleden al ontvangen en verrekend met de voorziening. Derhalve is er ultimo 2015 geen sprake meer van een vordering.	75.000	Fout
Vordering waarbij de rentetypische looptijd langer dan één jaar als kortlopend is gepresenteerd terwijl deze vordering op basis van de bepalingen zoals opgenomen in het BBV als langlopende vordering gepresenteerd dient te worden. Dit wordt meegenomen als een presentatiefout	5,6 miljoen	Presentatiefout (balanseffect)
De gemeente heeft in de jaarrekening niet de voorgeschreven schatkistbankieren verantwoordingen opgenomen. Hierdoor is er sprake van een formele rechtmatigheidsfout. Een formele rechtmatigheidsfout heeft geen invloed op het oordeel bij de jaarrekening.		

**Uitkomsten
jaarrekeningcontrole**

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Pagina 14

Onze analyse van het resultaat 2015

Voordelig resultaat nader besproken

Het gerealiseerd resultaat (voor bestemming) 2015 volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bedraagt € 5,1 miljoen voordelig ten opzichte van een na gewijzigd begroot saldo van nihil. Om dit voordelig saldo te realiseren, waren per saldo onttrekkingen aan de reserves ter hoogte van € 9,5 miljoen begroot. Een saldo van onttrekkingen aan de reserves ter hoogte van € 3,2 miljoen is gerealiseerd.

Het resultaat over 2015 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting	Realisatie 2015	Afwijking
	€	€	€
Totale lasten	-/- 132.253	-/- 128.599	3.654
Totale baten	122.779	130.459	7.680
Totaal saldo van baten en lasten	-/- 9.474	1.900	11.334
Mutaties in reserves	9.474	3.201	-/- 6.273
Gerealiseerd resultaat	—	5.101	5.061

Kwaliteit van het resultaat

Het gerealiseerde saldo van baten en lasten (resultaat voor bestemming) bedraagt € 1,9 miljoen voordelig en wijkt daarmee € 11,3 miljoen voordelig af van de begroting na wijziging 2015, die is vastgesteld door de gemeenteraad.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening analyseert de gemeente het ontstaan van dit resultaat in voldoende mate, onder andere door daarbij onderscheid te maken naar verschillen die ontstaan uit hoofde van structurele en incidentele posten en activiteiten. Ook wordt per programma inzicht gegeven in hoeverre het saldo van baten en lasten, alsmede het resultaat worden beïnvloed door incidentele baten en lasten.

Uw begrotingsbeheer van voldoende niveau

De verschillen tussen de realisatie over 2015 en de gewijzigde begroting zijn afdoende toegelicht in de jaarstukken 2015 van de gemeente, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening.

Wel constateren wij dat in ieder geval voor het derde jaar op rij het resultaat aanzienlijk positiever is dan op voorhand was begroot.

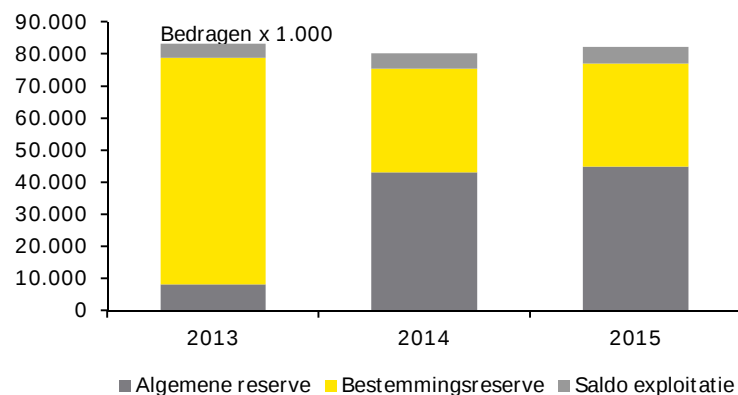
Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie

Analyse van de financiële positie

Eigen vermogen neemt toe

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per jaareinde 2015 volgens de jaarrekening € 37,1 miljoen (ultimo 2014 € 34,5 miljoen) en heeft zich vanaf 2013 als volgt ontwikkeld:

Van de totale reserves ter hoogte van € 77,1 miljoen is € 45,0 miljoen opgenomen als algemene vrije reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van 2014 gestegen met € 1,9 miljoen.

Financiële kengetallen

Op 15 mei 2015 is een besluit tot wijziging van het BBV vastgesteld. Dit in verband met het opnemen van financiële kengetallen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Als gevolg van dit wijzigingsbesluit dient de gemeente met ingang van de Begroting 2016 een aantal verplichte ratio's te vermelden en een afzonderlijke toelichting per kengetal op te nemen. Deze ratio's zijn in onderstaande tabel weer gegeven.

Relevante financiële kengetallen			
Ratio	2014 realisatie	2015 begroting	2015 realisatie
Nettoschuldquote	107%	89%	78%
Nettoschuldquote gecorr.	94%	76%	76%
Solvabiliteitsratio	41%	37%	37%
Grondexploitatie	4,95%	3,43%	-5,5%
Structurele exploitatieruimte	4%	0%	1,19%
Belastingcapaciteit	95,31%	95,53%	93,72%

Een afzonderlijk kengetal zegt nog weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Ratio's

Algemeen

Onderstaande figuur geeft inzicht in de financiële ratio's op basis van de jaarrekening 2014, inclusief een vergelijking met het gemiddelde van de benchmarkgemeenten en alle gemeenten van Nederland.

Nettoschuld/gecorrigeerde schuld ratio (ratio's op basis van 2014)

De nettoschuldratio laat zien wat de verhouding is tussen de nettoschuld (schulden minus monetaire activa) en de totale baten. De ratio van gemeente Woerden ligt met 99% in lijn met de benchmarkgemeenten (104%), wat betekent dat afgezet tegen de totale baten, gemeente Woerden ten opzichte van vergelijkbare gemeenten een vergelijkbare/iets lagere schuld heeft.

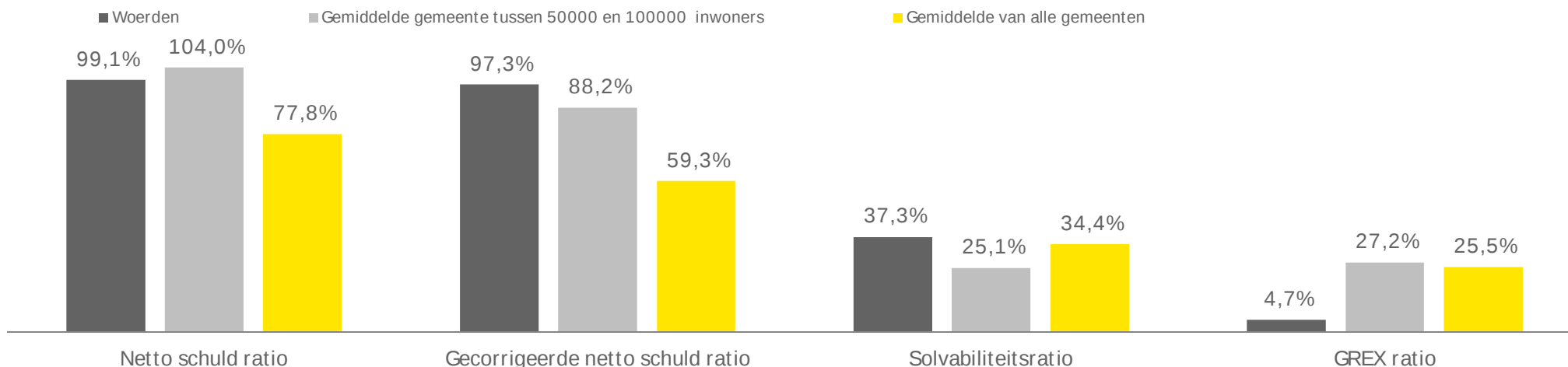
Solvabiliteitsratio (ratio op basis van 2014)

De totale vermogenspositie en het vermogen om vreemd vermogen (schulden) terug te kunnen betalen wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage is bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De ratio van gemeente Woerden, zijnde 37% ligt 12 procentpunt hoger dan het gemiddelde van de benchmarkgemeenten, ofwel de gemeente heeft ultimo 2014 minder schulden (ten opzichte van het balanstotaal) dan vergelijkbare gemeenten.

Grondexploitatie ratio (ratio op basis van 2014)

De grondexploitatie ratio toont de verhouding tussen de boekwaarde van de in exploitatie genomen bouwgrond (IEGG) en de niet in exploitatie genomen bouwgrond (NIEGG) in relatie tot de totale baten. De ratio laat zien dat gemeente Woerden met 5% onder de benchmark van 27% ligt.

Financiële ratio's gemeenten

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Pagina 17

Ons oordeel bij uw jaarrekening

Controleverklaring van beperking bij de jaarrekening 2015

Wij hebben ongecorrigeerde controleverschillen of herrubriceringen geconstateerd (onzekerheden en fouten) die in totaliteit naar verwachting niet **materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. Op grond hiervan zullen wij naar verwachting een goedkeurende controleverklaring verstrekken bij de jaarrekening.** Dit onder voorwaarde dat de gemeenteraad de gecontroleerde jaarrekening 2015 ongewijzigd vaststelt en haar besluit notuleert.

Single information, Single audit (SiSa)

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2015. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het BADO in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500, indien omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- ▶ € 125.000, indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door de gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over

onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage 2 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen.

U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

Wet normering topinkomens (WNT)

Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2015 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening.

Wij hebben de in de jaarrekening opgenomen verantwoording uit hoofde van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) gecontroleerd met inachtneming van de Beleidsregels toepassing WNT 2015. Op basis van onze controle, waaraan het door het ministerie van BZK opgestelde Controleprotocol WNT ten grondslag ligt, hebben wij vastgesteld dat de WNT in 2015 is nageleefd en dat de toelichting hierover in de jaarrekening na de doorgevoerde correcties geen fouten en/of onzekerheden bevat.

Jaarverslag, grondslagen en schattingen

Jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

Voor zover wij dat kunnen beoordelen, hebben wij geconcludeerd dat het jaarverslag 2015 verenigbaar is met de jaarrekening.

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college van burgemeester en wethouders gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Schattingen van voldoende niveau

Het college is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Zij is van mening dat de significante veronderstellingen die zijn gehanteerd bij het maken van schattingen ten aanzien van de verantwoording en waardering van activa en passiva redelijk zijn. Wij hebben hieronder de gevoeligheid van jaarrekeningposten opgenomen. Dat wil zeggen, in welke mate liggen schattingen ten grondslag aan balansposten; hoe hoger de mate van schatting, hoe gevoeliger een post is voor afwijkingen (schatting versus realisatie).

Sensitiviteit schattingen hoog, door onzekere (externe) omstandigheden

Sensitiviteit schattingen is gemiddeld

Sensitiviteit schattingen ligt laag

Belangrijke schattingen	Mate van schatting	Toelichting
Waardering grond en gebouwen, inclusief afschrijvingen		Het college is van mening dat er geen bijzondere waardeverminderingen dienen te worden doorgevoerd met betrekking tot vaste activa die in de balans zijn opgenomen. Wij kunnen ons vinden in de huidige balanswaardering van activa. Wel vragen wij de aandacht, gezien de grote omvang van de materiële vaste activa, om periodiek zichtbaar de juiste waardering te analyseren en vast te stellen.
Waardering van uw deelnemingen en langlopende uitzettingen		Waardering geschiedt tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Wij kunnen ons vinden in de wijze waarop dit bepaald is.
Waardering van de bouwgrondexploitaties en de niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)		Voor de verlieslatende grondexploitatie is een voorziening getroffen of afwaardering verwerkt voor het per balansdatum verwachte verlies. De uitgangspunten die worden gehanteerd zijn naar onze mening plausibel. Desondanks blijven risico's aanwezig en is blijvende monitoring noodzakelijk.
Waardering van de debiteuren		Indien noodzakelijk heeft een afwaardering van openstaande vorderingen plaatsgevonden. Wij kunnen ons vinden in de wijze waarop dit bepaald is.
Beoordeling toereikendheid van uw voorzieningen/overlopende passiva (verplichtingen sociaal domein)		Schattingselementen in voorzieningen en overlopende passiva zijn gemiddeld.

Overige aspecten jaarstukken

Financiering

In 2015 zijn er geen nieuwe langlopende leningen afgesloten. De gemeente heeft in het verleden ervoor gekozen om langlopende geldleningen aan te gaan. De gemiddelde rente die wordt betaald, bedraagt 3,52% en ligt daarmee boven de huidige rente waartegen gemeenten leningen kunnen aantrekken. Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering van de jaarrekening 2015.

Vanaf 2014 dient in de toelichting op de balans ten aanzien van schatkistbankieren het volgende te worden vermeld:

- ▶ het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording afgelegd wordt;
- ▶ voor ieder kwartaal van het jaar dient het bedrag aan middelen toegelicht te worden dat “buiten de schatkist” is gehouden.

Wij hebben vastgesteld dat bovenstaande toelichting niet in overeenstemming met de vigerende regelgeving is opgenomen. Op grond hiervan is er sprake van een formele rechtmatigheidsfout welke geen invloed heeft op de strekking van de controleverklaring.

Tot slot hebben wij vastgesteld dat de kasgeldlimiet sinds 2 oktober 2015 wordt overschreden. Van deze overschrijding hoeft pas een melding te worden gemaakt nadat de limiet voor het derde kwartaal achtereen is overschreden. De verwachting van de gemeente is dat na het eerste kwartaal 2016 weer wordt voldaan aan de kasgeldlimiet. Ten aanzien van de renterisiconorm geldt dat deze gedurende het boekjaar niet is overschreden.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2015 is gevoerd.

De totaal beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 42,1 miljoen en is voldoende om de risico's ad € 3,6 miljoen af te dekken. De (netto)ratio weerstandsvermogen ligt tussen de 8,2 en 10 en is daarmee als zijnde voldoende te classificeren.

Verbonden partijen

De paragraaf verbonden partijen in het jaarverslag 2015 voldoet nog niet volledig aan de voorschriften van het artikel 15 lid 2 van het BBV. We constateren dat de financiële positie van de verbonden partijen niet is opgenomen. Daarnaast vragen wij de aandacht om conform artikel 15 lid 1 in te gaan op de visie (in realisatie tot doelstelling) en op de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

Wij adviseren dit mee te nemen in verantwoording over verbonden partijen en eventueel ook te verwijzen naar relevante documenten, waarin visie en beleidsvoornemens zijn opgenomen. Ook het opnemen van de cijfers 2015 van verbonden partijen is een voorwaarde. Hier is door de gemeente echter niet volledig aan voldaan.

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Inleiding

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijke aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Decentralisaties

Gemeente Woerden werkt voor de taken in het sociale domein op verschillende terreinen samen met andere gemeenten en ketenpartners. Voor de (nieuwe) Wmo-taken en de jeugdzorg in de regio wordt samengewerkt met Utrecht West.

Ter voorbereiding op de invoering, en gedurende 2015 tot en met heden, is veel energie gestoken in het zorgen voor de continuïteit van zorgverlening, het inrichten of aanpassen van werkprocessen, het opstellen van beleid en het maken van afspraken met relevante ketenpartners en het komen tot een afrekening van de zorgkosten over 2015.

De gemeente heeft het inrichten van de bedrijfsvoering (inclusief interne controlemaatregelen) opgepakt. Zo is in kaart gebracht welke geldstromen, producten (zorgverlening), afgesloten contracten voor inkoop van zorg, invulling van beleid (normenkader) en welke wijze van afrekening over geleverde zorg plaatsvindt.

Interne controle

Op basis van deze kennis is een intern controleplan opgesteld waarmee de gemeente intern toetst of de taken verricht worden in overeenstemming met beleid (zoals verordening jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning Woerden) en wet- en regelgeving (zoals de Jeugdwet en de Wmo).

Om zekerheid te verkrijgen over de juiste en rechtmatige uitvoering van taken die buiten de gemeente verricht worden (bijvoorbeeld door zorgaanbieders of andere ketenpartners), heeft de gemeente afspraken gemaakt over de verantwoording van geleverde zorg (deze wordt getoetst conform IZA-protocol).

Afhankelijkheid van derden

Voor de jaarrekening 2015 is tijdige aanlevering door de ketenpartners aan de gemeente een aandachtspunt voor het gemeentelijke jaarrekeningproces.

Over onder andere de volgende zaken is informatie door de gemeente ontvangen in kader van de jaarrekening 2015:

- ▶ Verantwoording inzake benutting (en betaling) trekkingsrecht PGB (te ontvangen van de SVB).
- ▶ Verantwoording door zorgaanbieder (per zorgaanbieder) over geleverde zorg (opgesteld en getoetst conform IZA protocol; controleverklaring wordt derhalve afgegeven bij de totale verantwoording op instellingsniveau); niet alles is ontvangen.
- ▶ Verantwoording inclusief controleverklaring (assurance-rapport) inzake geïnde bijdragen door het CAK.

Verwerking in jaarrekening

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake de gedecentraliseerde taken binnen het sociaal domein verantwoord.

De totale lasten in de jaarrekening bedragen € 23,7 miljoen en zijn in te delen in de volgende stromen:

- ▶ Verantwoording door instellingen Wmo (ZiN) en verantwoording door instellingen Jeugd (ZiN) € 11,2 miljoen
- ▶ Persoonsgebonden budgetten (Wmo en Jeugd) € 2,4 miljoen
- ▶ Overige subsidies en kosten € 10,1 miljoen

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Deze posten en stromen zijn opgenomen in de conceptjaarrekening op basis van diverse interne analyses, waaronder:

- ▶ budgetten versus facturatie en controle van de facturen;
- ▶ bestandversvergelijkingen (eigen cliëntregistratie versus productie-opgaven van zorgaanbieders);
- ▶ interne controle (recht, hoogte en duur).

Daarmee heeft de gemeente een zo nauwkeurig mogelijke verantwoording opgesteld. Deze kan overigens nog bijstelling in 2016 behoeven ingeval de nog te ontvangen informatie voor afrekening over 2015 afwijking ten opzichte van de inschatting laat zien. Eventuele verschillen worden verwerkt in 2016.

Voor het verkrijgen van zekerheid over adequate prestatielevering door de zorgaanbieders over het jaar 2015 is de gemeente in grote mate afhankelijk van de zekerheid middels de verantwoordingen van de zorgaanbieders aan de gemeente.

Hierdoor zijn lasten waarvoor geen verantwoording (of een verantwoording met niet goedkeurende verklaring) van zorgaanbieders is ontvangen in de basis als onzekerheid meegenomen bij het bepalen van het oordeel.

Gemeente Woerden heeft gekozen om op basis van de ontvangen verantwoordingen en de daarbij ontvangen controleverklaringen te komen tot een afwikkeling met de zorgleverancier. Doordat de gemeente nog geen verantwoording en bijbehorende controleverklaring heeft ontvangen, is nog niet met alle zorgleveranciers finale overeenstemming bereikt. De lasten waarover (nog) geen overeenstemming is bereikt of geen verantwoording met goedkeurende controleverklaring ten grondslag ligt zijn als onzekerheid meegenomen in de oordeelvorming. Deze onzekerheid ziet toe op het aspect getrouwheid en omdat getrouwheidsbevindingen (ongesaldeerd) meewegen in het rechtmatigheidsoordeel, zijn deze onzekerheden ook meegenomen in de evaluatie van het rechtmatigheidsoordeel.

In totaal zijn de onzekerheden (Wmo/ Jeugd) als volgt samen te vatten:

Toelichting geconstateerde onzekerheden	Omvang geconstateerde onzekerheden	Getrouwheid	Rechtmatigheid
	€	€	€
Totaalbedrag waarbij geen controleverklaring en geen gewaarmerkte productieverantwoording ontvangen is	381.000	381.000	381.000
Totaalbedrag waarbij wél een controleverklaring, maar geen gewaarmerkte productieverantwoording ontvangen is	318.000	318.000	318.000
Totaalbedrag waarbij wél een gewaarmerkte productieverantwoording, maar geen controleverklaring ontvangen is	7.000	7.000	7.000
Totaalbedrag waarbij een gewaarmerkte verantwoording en een controleverklaring met een oordeel met beperking, een afkeurend oordeel of een oordeelonthouding ontvangen is	523.000	523.000	523.000
Totaal onzekerheden	1,3 miljoen	1,3 miljoen	1,3 miljoen

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Persoonsgebonden budgetten Jeugd/ Wmo

Gebruikmaken van controleverklaring SVB

De sociale verzekeringsbank (SVB) treedt op als serviceorganisatie voor uw gemeente voor de behandeling en verwerking van deze PGB's.

Per 21 juni 2016 heeft de SVB de laatste realisatie in het systeem geactualiseerd. Op grond hiervan is de beste inschatting dat de voor gemeente Woerden gerealiseerde lasten in het kader van de PGB € 1,6 miljoen bedragen. Woerden heeft ultimo 2015 € 2,1 miljoen verantwoord in de jaarrekening. Hierdoor zijn de lasten € 462.000 te hoog verantwoord, wat als fout wordt meegenomen in het kader van de jaarrekeningcontrole.

Wij merken hierbij het volgende op:

- ▶ Inherent aan de systematiek van de PGB-verstrekking is dat de budgethouder de levering van de prestatie controleert en bevestigt. De veronderstelling hierbij is dat de PGB budgethouder alleen facturen indient voor de zorg die hij daadwerkelijk heeft ontvangen. Voor 2015 was de verplichte formele autorisatie van de facturen door de budgethouder nog niet geregeld. Dit betekent dat niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat de prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.
- ▶ De auditdienst SVB heeft de in 2015 gedane uitgaven gecontroleerd (kasbasis). De controle op de uitgaven in 2016 die betrekking hebben op 2015 (relevant vanwege baten-en-lastenstelsel bij gemeenten) is onderdeel van de accountantscontrole 2016 bij de SVB en heeft derhalve nog niet plaatsgevonden.
- ▶ Tot slot is er op dit moment onvoldoende controle informatie beschikbaar om de bevindingen van de SVB door te vertalen naar een individuele gemeente.

Dit betekent dat de verklaring van de SVB onvoldoende zekerheid geeft over de PGB lasten van uw gemeente. Wij hebben dan ook het volledige bedrag aan PGB middelen als onzekerheid opgenomen in ons overzicht van controleverschillen.

Op dit moment heeft de gemeente de totaal beschikte PGB's, rekening houdend met de onderuitputting, als last verwerkt (circa € 2,1 miljoen). Dit bedrag min het saldo dat als fout (€ 462.000) is gekwalificeerd in de controle is als onzekerheid meegenomen in ons totaaloverzicht van fouten en onzekerheden.

Inhoud controleverklaring SVB

De controleverklaring van de SVB is op 10 juni 2016 verstrekt. Wij geven u onderstaand op hoofdlijn inzicht in de uitkomsten bij de SVB. Hierbij valt op te merken dat dit geen volledig beeld geeft vanuit het perspectief van uw gemeente, maar slechts kan worden gezien als een indicatie van het landelijke beeld. Ook heeft hierbij geen controle op de prestatielevering plaatsgevonden, waardoor dit een onzekerheid geeft voor de verantwoorde PGB-middelen in de jaarrekening 2015 van uw gemeente.

Controleverklaring SVB inzake WMO	Totale fouten/ onzekerheden
Rechtmatigheid	14,46%
Getrouwheid	4,46%
	Afkeurend oordeel
Controleverklaring SVB inzake Jeugdzorg	Totale fouten/ onzekerheden
Rechtmatigheid	39,41%
Getrouwheid	17,58%
	Afkeurend oordeel

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. Gemeente Woerden heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2015 toegelicht.

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering grondexploitaties

De waardering van de grondexploitaties hebben wij in onze controle bij gemeenten als een aandachtspunt in onze controleaanpak aangemerkt, dit vanwege de mate van schattingsonzekerheid (en daarmee mogelijke afwijkingen hierop in de toekomst) in deze jaarrekeningpost.

Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering op haar effectieve werking getest. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen plausibel. De post Voorraad is als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1.000	31 december 2015	31 december 2014
	€	€
Grond- en hulpstoffen:		
Niet in exploitatie genomen gronden	314	5.271
Overige grond- en hulpstoffen	–	–
Onderhanden werk	-7.434	-200
Gereed product en handelsgoederen	–	–
Totaal	-7.120	5.070

Zoals uit het voorgaand overzicht blijkt, zijn de grondexploitaties nader onder te verdelen naar overige grond- en hulpstoffen, nog niet in exploitatie genomen bouwgronden en het zogenaamde onderhanden werk. Deze onderverdeling is afhankelijk van de formele status van de grondexploitatie:

- ▶ De gronden waar de raad geen stellig voornemen heeft deze te ontwikkelen, dienen geclassificeerd te worden als overige grond en hulpstoffen.
- ▶ Er is sprake van onderhanden werk op het moment dat er een vastgesteld exploitatieplan aanwezig is, waarbij de bestemming van de gronden definitief is vastgelegd.
- ▶ Als er nog geen vastgesteld exploitatieplan is, maar de raad heeft wel het stellige voornemen de gronden op afzienbare termijn te ontwikkelen, dan dienen de betreffende gronden te worden gepresenteerd als bouwgronden die nog niet in exploitatie zijn genomen. Hierbij is er dus nog geen zekerheid over de wijze waarop de bouwgrond in eigendom van de gemeente geëxploiteerd gaat worden.

Bij Woerden is er alleen sprake van niet in exploitatie genomen bouwgronden en onderhanden werk.

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Toelichting belangrijkste grondexploitatieprojecten:

1. Fasering verkoop en realisatie grondprijzen
2. Belangrijkste risico (ingegeven door hogere boekwaarde)
3. Oplevering in 2015 danwel project nagenoeg afgerond
4. Project grotendeels gesubsidieerd of in opdracht van derden

De gemeente heeft risico's die vanwege de aard/omvang van een project (bijvoorbeeld grote, langdurige projecten) beoordeeld en maatregelen getroffen, bijvoorbeeld door het treffen van een voorziening voor verwachte tekorten.

Wij vestigen de aandacht op de waardering van de grondexploitaties in relatie tot de uitfasering die in de herzieningen is opgenomen en de resterende lange doorlooptijd van een aantal (deel)projecten. Tot en met 2028 (woningbouw) worden de uitgangspunten van gemeente Woerden onderbouwd door middel van actuele externe prognoses.

Tot standkoming grondexploitatie

Tijdens onze controle hebben wij vastgesteld dat de totstandkoming van de geactualiseerde grondexploitatieberekening langer dan normaal op zich heeft laten wachten. Oorzaak hiervan is dat de gemeente bezig was de per 1 januari 2016 geldende vennootschapsbelastingverplichtingen en de per dat moment geldende wijzigingen in het BBV te verwerken in de berekening. Beide ontwikkelingen zijn zeker van belang en het is positief dat de gemeente deze zaken reeds oppakt om tijdig te kunnen anticiperen op de effecten hiervan echter voor de waardering per 31 december 2015 dienen beide ontwikkelingen nog buiten beschouwing te worden gelaten.

Bij het controleren van de grexen hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd. Wel vragen wij uw aandacht om het actualiseren van de grondexploitaties te betrekken in de verbijzonderde interne controle.

Wasserij CV

De gemeente Woerden heeft een overeenkomst gesloten met Wasserij CV inzake de ontwikkeling van het defensie eiland. Onderdeel van deze overeenkomst is de wijze waarop deze werkzaamheden worden gefinancierd. Aan deze financiering liggen de Voorwaarden financiering ten grondslag waarin is opgenomen dat er gedurende de financiering 6% rente per jaar vergoed dient te worden. De rentetypische looptijd is hiermee langer dan één jaar, waardoor de lening als langlopende vordering (financieel vast actief) in plaats van als kortlopende vordering gepresenteerd dient te worden. Op grond hiervan hebben wij een presentatiefout van € 5,6 miljoen onderkend.

Btw

De gemeente heeft in 2006 een tweetal gebouwen gerealiseerd welke na oplevering zijn doorverkocht aan een stichting. Naar aanleiding van de doorverkoop is er met de Belastingdienst discussie ontstaan of Woerden de btw voor de gemaakte kosten terug mag vragen. Tot en met ultimo 2015 heeft de gemeente geen btw bate verwerkt voor deze transacties. In navolging van de Hoge Raad heeft het Hof van Justitie EU gemeente Woerden d.d. 22 juni 2016 in het gelijk gesteld. Op grond van deze ontwikkeling zijn wij van mening dat er voldoende zekerheden zijn verkregen om de btw-bate ter grootte van circa € 2,0 miljoen in de jaarrekening 2015 te verwerken.

Er is sprake van een gebeurtenis na balansdatum (uitspraak van de rechter) die inzicht geeft in de waardering van een post die per balansdatum (31 december 2015) reeds bestond. Deze informatie dient derhalve te worden meegenomen bij het afwikkelen van de jaarrekening 2015. Vooralsnog heeft de gemeente de bate niet in de jaarrekening verwerkt waardoor er sprake is van een fout van € 2,0 miljoen.

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Afgrenzing overlopende posten

Ultimo 2015 heeft de gemeente verschillende overlopende posten, zowel vorderingen als schulden. Bij de controle van deze overlopende posten hebben wij de volgende fouten geconstateerd:

1. Er is een vordering ad € 75.000 opgenomen inzake te ontvangen vergoeding wachtgeld voor een oud burgemeester. De gemeente is wettelijk verplicht om een wachtgeldvergoeding uit te betalen, echter de inkomsten die worden gerealiseerd in deze wachtgeldperiode komen ten goede aan de gemeente. Voor de inkomsten 2013 had de gemeente in dat jaar een vordering opgenomen. Bij de controle is vastgesteld dat dit bedrag reeds is ontvangen en ten gunste van de voorziening is gekomen maar dat de opgenomen vordering ten onrechte nooit is afgeboekt.
2. Er is een verplichting opgenomen ad € 263.000 inzake ISV (Investering Stedelijke Vernieuwing). Doordat het project reeds enige jaren is afgelopen en er geen verplichtingen zijn om de middelen terug te betalen is er feitelijk geen sprake meer van een verplichting ultimo 2015 en dienen de middelen derhalve vrij te vallen.
3. Er is een verplichting voor oude (fiscale) personele verplichtingen ad € 121.000 opgenomen. Bij navraag is vastgesteld dat er geen onderzoeken meer lopen vanuit de Belastingdienst of dat er vanuit andere regelingen/ afspraken verplichtingen jegens het personeel zijn. Op grond hiervan is er geen sprake van een verplichting en dient de gevormde verplichting vrij te vallen.
4. Er is een verplichting opgenomen voor Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) ad € 233.000. Dit saldo is een som van verschillende grootboekrekeningen (veelal tussenrekeningen) welke betrekking hebben op Wmo. De saldi op deze grootboekrekeningen zijn door de gemeente nog niet volledig uitgezocht. Voor zover deze grootboekrekeningen wel is uitgezocht, is er geen sprake van een verplichting voor gemeente Woerden.
5. Op basis van de huidige ontvangen controle informatie kan gemeente Woerden niet aantonen dat er sprake is van een verplichting en dient het saldo vrij te vallen.

Pensioenvoorziening (voormalig) wethouders

In de jaarrekening van gemeente Woerden is conform BBV een voorziening voor de uitbetaling van pensioenen van huidige en voormalig wethouders opgenomen. Voor de berekening van de hoogte van de voorziening heeft de gemeente gebruikgemaakt van een externe partij. Wij hebben geconstateerd dat bij deze berekening een onjuiste rekenrente is gehanteerd. In de berekening is gebruikgemaakt van een rekenrente van 2,2% Echter dient conform de circulaire d.d. 21 december 2015 van Directie Arbeidszaken Publieke Sector een rekenrente van 1,629% te worden gehanteerd. Deze rekenrente is vastgesteld door de Nederlandse Bank en is met name van belang op het moment dat er waardeoverdracht plaatsvindt aangezien dat tegen de 1,629% plaats zal vinden. Gemeente Woerden heeft een analyse opgesteld waarbij zij zijn nagegaan wat de kans op waardeoverdracht is voor de (voormalig) wethouders van Woerden. Deze kans wordt als klein ingeschat. Op grond hiervan hebben wij vastgesteld dat er geen sprake kan zijn van een materiële impact op de jaarrekening. Wel blijven wij u aandacht vragen om alle ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn bij het opstellen van de jaarrekening, te betrekken bij het opstellen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Sociale zaken

Gemeente Woerden heeft de uitvoering van sociale zaken belegd bij de GR FermWerk. Ondanks dat de uitvoering op afstand is geplaatst willen wij benadrukken dat betreffende taken en financiële middelen de verantwoordelijkheid blijven van gemeente Woerden en derhalve de gemeente zelf verantwoordelijk blijft om de juiste uitvoering en getrouwheid en rechtmatigheid van deze activiteiten en middelen vast te stellen. Wij constateren dat de gemeente Woerden zich er terdege van bewust is dat zij voor de afwikkeling en verantwoording in hun jaarrekening afhankelijk is van de te ontvangen goedgekeurde en van controleverklaring voorziene jaarrekening.

Net als vorig jaar constateren wij dat de benodigde controle-informatie niet tijdig beschikbaar was. Dit alsmede het niet tijdig aanleveren van andere controle informatie heeft geleid tot aanzienlijke vertraging in de controle alsmede aanvullende werkzaamheden voor de accountant en de gemeente.

Wij adviseren de gemeente het proces rondom de beheersing van organisaties waar zij afhankelijk van zijn voor hun eigen jaarrekening te evalueren om te komen tot verbeterde afspraken (tijdslijnen) en de naleving van deze afspraken strakker te monitoren.

Europese aanbestedingen

In het normenkader voor uitvoering van de accountantscontrole is externe wetgeving opgenomen die bepalingen bevat over financiële beheershandelingen voortvloeiend uit de Europese aanbestedingsrichtlijnen. In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) wordt uitgegaan van de rechtmatige totstandkoming van onder andere lasten en balansmutaties. Wij hebben in het kader van de controle vastgesteld dat de vigerende aanbestedingsregels zijn nageleefd.

Beantwoording van de laatste vragen dient nog in de controle te worden betrokken.

Waardering gemeentehuis

De gemeente Woerden heeft het principe besluit genomen om het huidige gemeentehuis te gaan vervangen door ver-/nieuwbouw. Op basis van deze informatie signaleren wij dat het pand alsmede de activa in het pand mogelijk minder waard is dan deze op dit moment is gewaardeerd in de balans van de gemeente. Om dit te kunnen bepalen zou de gemeente een impairmenttest uit moeten voeren om vast te stellen dat de directe of indirecte waarde van het gemeentehuis hoger is dan de boekwaarde.

Aangezien er sprake is van een principe besluit, de aanbesteding heeft op dit moment nog niet plaatsgevonden, hoeft er vooralsnog geen bijzondere waarde vermindering in de jaarrekening 2015 te worden verwerkt. Indien de verbouwing echter onherroepelijk wordt voor afwikkeling van de jaarrekeningcontrole 2015 is deze impairmenttest alsnog noodzakelijk.

Mocht de gemeente in de loop van 2016 het besluit nemen tot nieuwbouw en de aanbesteding definitief worden, waarbij onderdeel van het besluit is dat de restant boekwaarde wordt verlaagd tot nihil, dan is deze impairmenttest niet meer nodig.

Kwaliteit beheersorganisatie

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersing

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2015 van de gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven.

Wij hebben er voor gekozen om ten opzichte van vorig jaar meer gegevensgerichte werkzaamheden uit te voeren en minder te steunen op interne beheersingsmaatregelen. Dit is primair ingegeven vanwege aangescherpte vereisten inzake steunen op interne beheersing.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2015, uitgebracht in januari 2016 aan het college van burgemeester en wethouders, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2015 opgenomen.

Wij constateren dat de personele bezetting het uitdagend maakt om de bevindingen tijdig en adequaat op te pakken. Wij zien hierin risico's voor gemeente Woerden en adviseren verbeteringen in te zetten tot het beter waarborgen van een duurzame, deskundige en verantwoorde financiële functie binnen gemeente Woerden.

Automatisering en IT

Automatisering

Artikel 2:393 lid 4 Burgerlijk Wetboek vereist dat de accountant in het kader van de controle van de jaarrekening verslag uitbrengt omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2015 hebben wij de IT-processen omtrent wijzigingsbeheer, logische toegangsbeveiliging en continuïteitsbeheer in opzet beoordeeld voor financiële administratie. In de hiernavolgende paragrafen gaan wij nader in op een aantal onderwerpen waarvoor wij uw aandacht willen vragen.

Actuele ontwikkelingen en IT-organisatie

Wetgeving meldplicht

Met de digitalisering van data binnen organisaties neemt het belang van cybersecurity steeds meer toe, zo ook voor gemeente Woerden. Daarnaast zorgen verandering in wet- en regelgeving ook voor een toenemend belang van het beschermen van digitale (persoons)gegevens. Op 1 januari 2016 is de wet Meldplicht datalekken in werking getreden. Deze wet verruimt de huidige Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en verplicht organisaties een datalek te melden. Het doel van de wet is de gevolgen van een datalek voor de betrokkenen zoveel mogelijk te beperken en op deze manier een bijdrage te leveren aan het behoud en herstel van vertrouwen in de omgang met persoonsgegevens. Op basis van deze nieuwe wet moet u in het geval van een datalek niet alleen melding maken bij de toezichthouder, het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP), maar ook bij de betrokkene. Het niet naleven van deze regelgeving resulteert in een forse boete.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.

De jaarrekeningcontrole heeft echter geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht die effect hebben op ons oordeel.

Rechtmatigigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2015 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het BADO en het controleprotocol 2015 van gemeente Woerden. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer
- ▶ de naleving van het voorwaarden criterium
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid
- ▶ de kredieten
- ▶ mutaties in de reserves
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruik criterium
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd.

Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

De raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college er voor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij opneemeregelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de raad worden geautoriseerd.

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde begroting. Wij constateren dat er geen overschrijdingen hebben plaatsgevonden van de begrote lasten.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Raad geautoriseerde kredieten. Wij hebben vastgesteld dat verschillende kredieten worden overschreden. De totale omvang van de overschrijding bedraagt € 96.000. Middels het instemmen met de jaarrekening wordt indirect ook ingestemd met de kredietoverschrijdingen. Wel adviseren wij de gemeente werkafspraken te maken op welke wijze er met de kredieten moet worden omgegaan en wanneer overschrijdingen moeten worden gemeld.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves conform de exploitatierekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen (€ 1.000)/ (last)	Begroting na wijziging	Rekening 2015	Afwijking
Dotaties	-/-4.013	-/-6.397	2.384
Onttrekkingen	13.487	9.598	4.249
Per saldo	9.474	3.201	6.633

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen.

De gemeente heeft beheersmaatregelen opgezet die fraudepreventie, handhaving en opsporing, alsmede de actualisatie van wet- en regelgeving en naleving daarvan ten doel hebben. De toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik is onder andere neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die van invloed zijn op de rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag, en hebben hieruit geen afwijkingen geconstateerd die in het kader van de opdracht naar voren gebracht moet worden in deze rapportage.

Bijlagen

Bijlage 1

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO die we hieronder hebben opgenomen, betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2013 en kantoorrotatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 wordt een gewijzigde ViO van kracht vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Impact ViO op relatie gemeente Woerden en EY

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Per 17 juni 2016 moet de externe accountant roteren na een periode van vijf jaar, waarbij verder een afkoelingstermijn van drie jaar geldt. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ drs. J.M.A. Drost RA (Extern Accountant), met ingang van de jaarrekeningcontrole 2012;
- ▶ J. Smit (Manager), sinds jaarrekeningcontrole 2015.

Dit betekent dat geen van onze teamleden de termijn van zeven jaren bij gemeente Woerden heeft overschreden.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurediensten. Voor niet-OOB's is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurance dienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is, geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assuredienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is;
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assuranceteam twijfelt of deze verwerkingswijze passend is;
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Bijlage 1

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij hebben geen geschenken en/of persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven genoemd bedrag verstrekt/ontvangen.

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 van de gemeente gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en het door de Raad vastgestelde controleprotocol.

Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Controleaanpak en –uitvoering

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen en onze risico analyse van de sector lokale overheid is een aantal punten met een verhoogd controlerisico voor de jaarrekening 2015 onderkend.

Dit betekent dat deze posten meer diepgang in de controle krijgen:

- ▶ verwerking decentralisaties
- ▶ aanbestedingen
- ▶ waardering materiele vaste activa
- ▶ WNT
- ▶ schattingen en toelichtingen in de jaarrekening
- ▶ waardering grondexploitaties

Wij rapporteren u over onze werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van onze aandachtspunten in dit accountantsverslag.

Single information, Single audit (SiSa)

Pagina 37

Bijlage 2

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door cliënt samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2015	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015 (OAB)	Geen	-	N.v.t.
OCW D11	Wet Participatiebudget 2014	Geen	-	N.v.t.
I&M E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Geen	-	N.v.t.
SZW G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014	Geen	-	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2015	Geen	-	N.v.t.
SZW G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB_Totaal 2014	Geen	-	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2015	Geen	-	N.v.t.
SZW G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2014	Geen	-	N.v.t.
SZW G5A	Wet Participatiebudget (WPB)_totaal 2014	Geen	-	N.v.t.

Bijlage 3

Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Het definitieve Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV met de wijzigingen voortvloeiende uit het traject Vernieuwing BBV en uit de invoering van de Vennootschapsbelasting, is op 17 maart 2016 geplaatst in het Staatsblad. Deze wijzigingen hebben enerzijds effect op de begrotingsjaren 2017 en verder van gemeente Woerden. Anderzijds hebben deze wijzigingen ook op specifieke gebieden effect op de jaarrekening 2016. In het wijzigingsbesluit is geregeld dat met een ministeriële regeling nadere regels kunnen worden vastgesteld.

Daarnaast heeft de commissie BBV naar aanleiding van het wijzigingsbesluit een aantal geactualiseerde richtinggevende notities gepubliceerd.

Bijgaand informeren we u op hoofdlijnen over de effecten voor gemeente Woerden.

Wijzigingen begroting 2017

Met ingang van begrotingsjaar 2017 (voor openbare lichamen ingesteld op grond van de Wgr vanaf 2018) dient gemeente Woerden rekening te houden met de volgende belangrijke wijzigingen:

- ▶ Indeling en verantwoording naar voorgeschreven taakvelden, deze voorgeschreven taakvelden zijn bij ministeriële regeling bepaald.
- ▶ Invoering van voorgeschreven beleidsindicatoren, ook deze zijn bij ministeriële regeling bepaald.
- ▶ Opnemen van een apart overzicht kosten overhead en meer inzicht in toerekening overhead, onder andere in overzicht overhead en paragrafen financiering en lokale heffingen.
- ▶ Meer inzicht in prestaties verbonden partijen, door een betere koppeling tussen eigen taken en taken uitgevoerd door verbonden partijen.

- ▶ Voor de categorie Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut vervalt de keuzemogelijkheid tot het wel of niet activeren. Deze investeringen dienen met ingang van 2017 te worden geactiveerd. Tevens is het niet langer toegestaan om reserves direct hierop in mindering te brengen of versneld af te schrijven.

Wij adviseren u bovenstaande zaken mee te nemen bij het opstellen van de begroting 2017.

Wijzigingen jaarrekening 2016

De eerder genoemde wijzigingen hebben pas effect op de begroting 2017 en de daarmee samenhangende jaarrekening 2017.

De jaarrekening 2016 wordt echter op een aantal vlakken al geraakt door de vernieuwing BBV:

- ▶ Het verplaatsen van de balanscategorie Bijdragen aan activa in eigendom van derden van de financiële vaste activa naar de immateriële vaste activa;
- ▶ Het vervallen van de categorie Niet in exploitatie genomen bouwgronden.
- ▶ Nadere uitsplitsing van de ontvangen en nog te ontvangen voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel naar verstrekker, te weten:
 - ▶ Europese overheidslichamen.
 - ▶ Het Rijk.
 - ▶ Overige Nederlandse overheidslichamen.
- ▶ Uitbreiding verplichte toelichting aangaande bouwgronden in exploitatie.

Wij adviseren u bovenstaande zaken mee te nemen bij het opstellen van de jaarrekening 2016.

Bijlage 3

Nieuwe notities Commissie BBV

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties, zoals de wijzigende wet- en regelgeving (BBV, Omgevingswet en Vpb) en de forse afboekingen die de decentrale overheden hebben moeten nemen op haar grondexploitaties. Deze analyse heeft recent geleid tot het uitbrengen van een tweetal notities, te weten de notitie Grondexploitatie 2016 en de notitie Faciliterend grondbeleid. Beide notities treden per 1 januari 2016 in werking. De verwachting is dat de commissie op korte termijn met een herziening van de notitie Rente en een nieuwe notitie Overhead komt.

Gevolgen jaarrekening 2016 Notitie Grondexploitatie

De notitie Grondexploitatie bevat een aantal wijzigingen die effect hebben op het opstellen van de grondexploitaties en mogelijk de waardering van deze grondexploitaties. Onderstaand gaan we kort in op de belangrijkste wijzigingen en de gevolgen voor gemeente Woerden. Wellicht ten overvloede merken wij op dat de commissie BBV heeft bepaald dat deze voorschriften nog niet gehanteerd behoeven te worden in de jaarrekening 2015.

De definitie van de grondexploitaties is aangescherpt. Het startpunt van een Bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans. We constateren dat gemeente Woerden nog enkele bouwgrondexploitatie-achtige complexen onder de post voorraden heeft opgenomen. Dit is vanaf 2016 niet langer toegestaan. Wij adviseren u uw grondexploitaties te analyseren of deze aan bovengenoemde definitie voldoen.

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal tien jaar bedragen. Hier kan eventueel door middel van het treffen van aanvullende beheersmaatregelen op basis van een raadsbesluit van afgeweken worden.

Jaarlijks dient een herziening van de grondexploitatiebegroting plaats te vinden. Een actualisatie van het grondexploitatiecomplex en de grondexploitatiebegroting met planinhoudelijke wijzigingen, danwel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen, moet opnieuw door de raad worden vastgesteld. We adviseren u om met uw raad af te stemmen op welke manier invulling gegeven kan worden aan deze vereiste vanuit de commissie BBV, zeker aangezien een aantal uitgangspunten in de nieuwe notitie behoorlijke wijzigingen omvatten.

De toerekening van kosten aan de BIE wordt stringenter afgebakend:

- ▶ Enkel kosten zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening mogen nog worden toegerekend.
- ▶ De toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de werkelijk betaalde rente.
- ▶ Het is niet langer toegestaan eigen middelen (reserves) rechtstreeks ten gunste van de BIE te brengen.
- ▶ Het is niet meer toegestaan om vanuit de BIE toevoegingen aan de voorziening voor bovenwijkse voorzieningen te doen.

Gemeente Woerden houdt in de jaarrekening 2015 nog wel rekening met bijvoorbeeld de toevoeging aan voorziening bovenwijkse voorzieningen. We adviseren u vroegtijdig te analyseren wat de effecten van bovenstaande stellige uitspraak is en met de (financiële) effecten rekening te houden in de begroting/jaarrekening 2016.

Bijlage 3

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties wordt voor alle gemeenten gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (2%).

Zoals in de wetwijziging aangegeven vervalt met ingang van 1 januari de categorie Niet in exploitatie genomen bouwgronden (NIEGG). De NIEGG's welke de gemeente op de balans per 31 december 2015 heeft opgenomen, dienen te worden geherrubriceerd naar de materiële vaste activa tegen dezelfde boekwaarde als opgenomen in de jaarrekening 2015. Ten minste voor 1 januari 2020 dient gemeente Woerden deze NIEGG's, indien van toepassing, naar lagere marktwaarde tegen de dan geldende bestemming hebben teruggebracht. Voor een project wordt op dit moment nog rekening wordt gehouden met het toekomstige opbrengstpotentieel, voor de overige NIEGG wordt de waarde in huidige bestemming. Deze wetwijziging resulteert naar alle waarschijnlijkheid in een lagere marktwaarde. We adviseren u vroegtijdig te analyseren wat de effecten van bovenstaande stellige uitspraak is en met de (financiële) effecten rekening te houden in de begroting/jaarrekening 2016 en verder.

In de plaats van het hanteren van de categorie NIEGG wordt het activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitaties, als kosten van onderzoek en ontwikkeling, onder de immateriële vaste activa wel toegestaan. Dit mag onder de volgende voorwaarden:

- ▶ De kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst van het Bro.
- ▶ De kosten mogen maximaal vijf jaar geactiveerd blijven staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie danwel worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat.

- ▶ Plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, moeten bestuurlijke instemming hebben, blijkend uit een raadsbesluit of – indien gedelegeerd – een collegebesluit.

Gevolgen jaarrekening 2016 Notitie Faciliterend grondbeleid

Naast een actieve grondexploitatie kan de gemeente ook in gevallen kiezen voor een faciliterend grondbeleid waarbij sprake kan zijn van kostenverhaal. De commissie BBV heeft ten aanzien van dit faciliterende grondbeleid een separate notitie uitgebracht. Hierin zijn de volgende belangrijke aanwijzingen gedaan. Wij adviseren u om in begrotingsjaar 2016 een deugdelijke analyse van uw grondexploitatieportefeuille te maken om een duidelijk onderscheid tussen actieve en passieve grondexploitatie te hebben in de jaarrekening 2016.

Kosten die gemaakt zijn in het kader van faciliterend grondbeleid en kunnen worden verhaald op derden, classificeren als vordering op de balans. Afhankelijk van de status van de vordering dient deze vordering op de balans van de gemeente tot uiting te komen als kortlopende vordering of overlopend actief. Bepalend voor de classificatie is de aanwezigheid van een getekende overeenkomst.

Als de kosten worden verhaald op basis van een exploitatieplan, maar verrekening nog niet kan plaatsvinden doordat nog geen omgevingsvergunning is aangevraagd of nog geen posterieure overeenkomst is gesloten, dienen de gerealiseerde nog te verhalen kosten te worden verantwoord als “nog te verhalen kosten” onder de overlopende activa. Hieraan zijn wel vergelijkbare voorwaarden, zoals aan de activering van voorbereidingskosten voor actieve grondexploitaties, gesteld.